

DAGS FÖR EN KULTURSKOLELAG?

Behov av ökat statligt stöd till kulturskolan

KULTURSKOLERÅDET

Kulturskolerådet är en ideell, partipolitiskt och fackligt obunden förening där kommuner samverkar för en tillgänglig och högkvalitativ kulturskoleverksamhet.

Vår vision är att alla barn och unga har likvärdiga möjligheter att utvecklas genom kulturutövande i verksamhet av hög kvalitet och tillgänglighet.

Kulturskolerådet bildades 1996 (då under namnet Sveriges musik- och kulturskoleråd, SMoK) och har idag omkring 90 procent av landets kommuner som medlemmar.

Organisationen verkar genom opinionsbildning, ledarstöd, omvärldsbevakning, kurser och konferenser samt olika utvecklingsprojekt för att stärka förutsättningarna för landets kulturskolor. Kulturskolerådet arrangerar bland annat återkommande Kulturskoledagarna.

Läs mer på www.kulturskoleradet.se

Foto omslag: Harald Nilsson
Foto inlägga: Nadja Sjöström

© Kulturskolerådet 2025

.....
Kulturskolerådet | Box 190 | 10123 Stockholm
E-post: generalsekreterare@kulturskoleradet.se | www.kulturskoleradet.se

INNEHÅLL

FÖRORD	4
RESULTAT FRÅN ENKÄT	6
Hur kan kulturskolan stärkas: nationell politik	6
Kulturskolelag	6
Lag med uppdragsbeskrivning	7
Synpunkter kring lagstiftning	9
SLUTSATSER OCH FÖRSLAG	12

FÖRORD

Kulturskolorna är den största offentliga satsningen på barnkultur i Sverige. Kommunerna investerar tillsammans över tre miljarder kronor årligen i kulturskoleverksamheten, och över 200 000 unga deltar varje år. Efter biblioteken är kulturskolan den största posten i kommunernas kulturbudget.

Biblioteken omfattas av lagstiftning och nationella riktlinjer. Kulturskolorna saknar motsvarande reglering och styrs istället utifrån lokala prioriteringar eller uppdrag. År 2018 antog riksdagen dock propositionen *En kommunal kulturskola för framtiden – en strategi för de statliga insatserna*. I den formuleras mål för de statliga insatserna till kulturskolan, med ambitionen att främja dess möjligheter att erbjuda unga undervisning av hög kvalitet i olika kulturella och konstnärliga uttryck. Strategin lyfter behovet av både bredd och fördjupning i undervisningen, med utgångspunkt i varje barns särskilda förutsättningar. Staten ska därigenom bidra till ökad tillgänglighet och jämlikhet, ett relevant och varierat utbud, hög kvalitet i undervisningen samt god kompetensförsörjning.

Kulturens grundläggande infrastrukturer – museer och bibliotek – har båda fått särskild lagstiftning, med syfte att säkra tillgång, kvalitet och obe-

roende. Museilagen från 2017 betonar bland annat principen om armlängds avstånd mellan politik och innehåll, medan bibliotekslagen från 2014 lyfter fram informationsfrihet, läsfrämjande och demokratisk delaktighet. Båda lagarna utgör exempel på ett tydligt statligt ansvarstagande för att skydda och främja centrala kulturverksamheter. I ljuset av detta väcks frågan: behövs en starkare reglering och ett ökat statligt engagemang även för den kommunala kulturskolan?

I januari 2025 tog Kulturskolerådet initiativ till en undersökning om kulturskolans uppdrag och förutsättningar. Resultaten presenteras i denna rapport. Undersökningen bygger på enkätsvar från landets kulturskolechefer, lärare samt nämndsordförande med ansvar för kulturskolefrågor.

Rapporten innehåller en sammanställning av resultaten, slutsatser och förslag. Vår förhoppning är att den ska bidra till ett ökat politiskt engagemang för kulturskolorna och utgöra ett underlag för fortsatt diskussion om hur verksamheten kan stärkas och utvecklas – så att fler unga får möjlighet att utöva kultur.

Torgny Sandgren
generalsekreterare, Kulturskolerådet

RESULTAT FRÅN ENKÄTEN

I detta avsnitt presenteras resultatet från enkäten om kulturskolans uppdrag och förutsättningar. En enkät riktades till verksamhetschefer för musik- och kulturskolor och skickades ut till de 286 kommuner som har kulturskoleverksamhet. Enkäten besvarades av chefer i 232 kommuner, vilket ger en svarsfrekvens på 81 procent. En liknande enkät skickades även till pedagoger och lärare i landets musik- och kulturskolor. Den besvarades av totalt 632 personer, vilket ger ett brett underlag även om det inte går att ange exakt svarsfrekvens. Enkäten till politiker (nämndsordförande eller motsvarande) besvarades av 154 av 286 mottagare, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 54 procent. Svar har inkommit från olika typer av kommuner, och resultaten bedöms därmed kunna ses som representativa för landet som helhet.

HUR KAN KULTURSKOLAN STÄRKAS – NATIONELL POLITIK

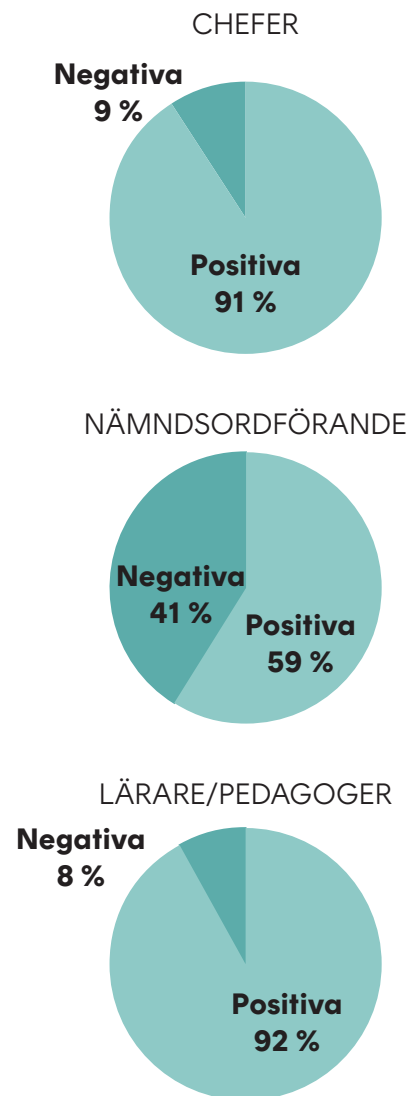
Kulturskolelag

I enkäterna fick respondenterna bedöma om en kulturskolelag är önskvärd.

”Skippa nuvarande utvecklingsbidrag. Istället fast driftstöd för att arbeta långsiktigt.”

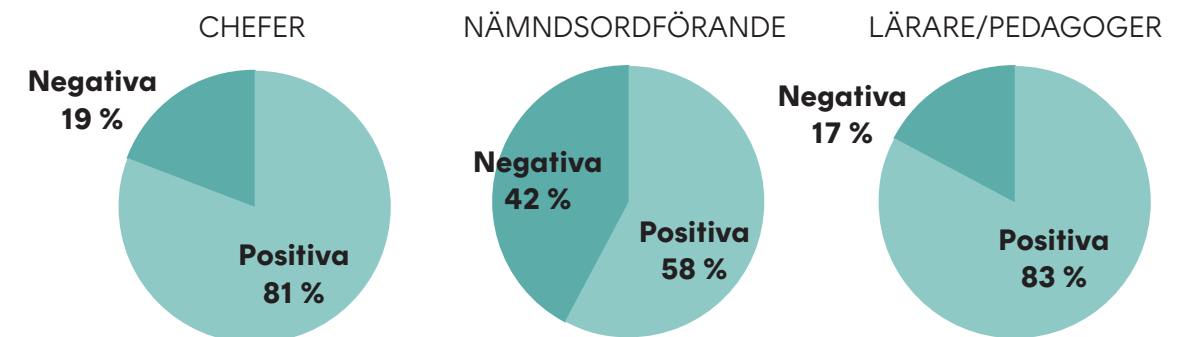
– Kulturskolechef

En kulturskolelag bör etableras

Kulturskolerådet anser att tiden är mogen för att införa en kulturskolelag som ger ett stabilt och rättvist ramverk för kommunernas kulturskoleverksamhet. I dag saknas en nationell reglering som garanterar att alla unga – oavsett bostadsort – har likvär-

Uppdragsbeskrivning i lag

dig tillgång till kulturskolans möjligheter. Det innebär att verksamheten riskerar att nedprioriteras i kommuner med ekonomiska utmaningar, trots dess väl dokumenterade betydelse för barns och ungas utveckling, delaktighet och hälsa.

Det finns också ett brett stöd för detta inom sektorn. I enkäterna som genomförts svarar hela 91 procent av cheferna och 92 procent av lärarna och pedagogerna att de är positiva till att en kulturskolelag bör etableras. Även bland de politiskt ansvariga nämndsordförandena är 59 procent positiva. Kulturskolerådet menar att ett första steg bör vara att tillsätta en statlig utredning som undersöker möjliga former för en sådan lag samt andra nödvändiga strukturer för att säkra likvärdighet och kvalitet i hela landet.

Lag som rymmer uppdragsbeskrivning

I enkäten fanns även en fråga om en lag för kulturskola bör rymma formuleringar om kulturskolans uppdrag.

I enkätsvaren uttrycker 81 procent av cheferna och 83 procent av pedagogerna att de är positiva till att en kulturskolelag innehåller en sådan uppdragsbeskrivning. Bland nämndsordföranden är 58 procent positiva, vilket visar att också här finns ett brett stöd inom det kommunala beslutsfattandet.

Kulturskolerådet förespråkar att en

framtida kulturskolelag bör rymma en tydlig uppdragsbeskrivning. Det finns goda exempel i svensk lagstiftning där kulturverksamhetens roll och ansvar formuleras i lagtext utan att detaljreglera verksamheten. Bibliotekslagen fastslår till exempel bibliotekens uppgift att bidra till det demokratiska samhällets utveckling, medan museilagen anger museernas ansvar för att främja kunskap, bildning och tillgång till kulturarv. Båda dessa lagar är ramlagar som lämnar stort utrymme för verksamheterna att utformas utifrån lokala behov och professionell kompetens. Det är en modell som balanserar tydlighet med respekt för armlängds avstånd – en grundläggande princip i svensk kulturpolitik. Samma modell bör enligt Kulturskolerådet tillämpas för kulturskolan. En uppdragsbeskrivning i lag skulle tydliggöra verksamhetens syfte, skapa stabilare förutsättningar för långsiktig planering och öka insikten om kulturskolans betydelse i samhället.

”Jag anser att jag som politiker inte ska ha synpunkter på innehållet i kulturskolans verksamhet – det ska professionen utforma.”

– Nämndsordförande (S)

.....
"Mer information utåt
om kulturskolan – många
vet inte vad vi gör."
.....

– Kulturskolelärare

Genom att lagstifta om ett uppdrag – inte ett innehåll – skapas ett ramverk som stärker kulturskolans roll och säkrar barns och ungas rätt till kulturutövande, utan att inskränka på den konstnärliga friheten eller det lokala handlingsutrymmet.

Stödet för en kulturskolelag är brett – även över partigränser

I debatten om en möjlig kulturskolelag har det ibland framförts att stödet främst kommer från partier som Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Resultaten från enkäten till nämndsordförande visar dock en mer nyanserad bild. Bland de politiker som svarat positivt – alltså svarat 3 eller 4 på en fyrgradig skala – finns företrädare från Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna och lokala partier, förutom från vänsterorienterade partier.

Mest positiva i mätningen är Miljöpartiet, där samtliga svarande uttryckt stöd för en kulturskolelag (100 %). Därefter följer Socialdemokraterna (73 %), Vänsterpartiet (67 %) och Kristdemokraterna (67 %). Nästa grupp utgörs av Liberalerna (50 %), Centerpartiet (40 %) och Moderaterna (23 %). Bland de respondenter som uppgett Sverigedemokraterna som parti fanns ett svar – men det var inte positivt till lagstiftning. Eftersom underlaget är mycket litet för både SD och flera lokala partier går det inte att dra några säkra slutsatser om deras hållning i frågan. Det visar att även om frågan inte är helt opolitisk, så finns ett brett, tvärpolitiskt engagemang för att säkra ungas tillgång till kulturskola genom ett nationellt ramverk.

Värt att notera är att svarsfrekvensen i enkäten är jämnt fördelad mellan de politiska blocken. Av de 284 kommuner som har kulturskola har totalt 154 nämndsordförande besvarat enkäten – vilket ger en svarsfrekvens på 54 procent. När vi särskilt tittar på partibundenheten bland de nämndsordförande som svarat ser vi

att respondenter med koppling till partier inom både oppositionen (S, V, MP, C) och regeringsunderlaget (M, KD, L med stöd av SD) är brett representerade. Av de svarande har cirka 50 % koppling till oppositionspartier och runt 40 % till regeringspartier. Ytterligare 10 % har angett lokala partier eller inte uppgett någon partibeteckning. Detta stärker slutsatsen att engagemanget för kulturskolans framtid inte bara drivs av ett politiskt läger, utan vilar på en bred lokal förankring.

Kulturskolerådet tolkar detta som att viljan att ge kulturskolan en stabil och rättssäker grund är stark inom flera delar av det politiska landskapet – särskilt på lokal nivå, där verksamhetens värde är konkret och väl synligt.

SYNPUNKTER PÅ LAGSTIFTNING OCH ÖKAT STATLIGT ENGAGEMANG

Enkäternas öppna svar ger en samstämmig bild av ett stort engagemang för kulturskolans framtid. Respondenterna – oavsett roll – återkommer till behovet av långsiktighet, jämlikhet och tydliga nationella ramar. Svaren visar också att det finns en stark tilltro till verksamhetens värde, samtidigt som många efterfrågar statligt stöd för att möta nya krav, nå fler unga, och utveckla både konstformer och arbetsformer.

Synpunkter och kommentarer från chefer

Chefernas öppna svar i enkäten ger en viktig fördjupning till siffror och stapeldiagram. Här uttrycks önskemål, frustration och framtidstro – med fokus på verksamhetens behov och potential. Flera betonar vikten av stabilitet, långsiktighet och nationellt stöd, inte minst i frågor som kompetensförsörjning, talangutveckling och breddat deltagande.

Ett återkommande tema är att staten bör ta ett tydligare ansvar för att säkra likvärdiga förutsättningar i hela landet.

Chefernas svar bär på både strategisk blick och operativ kunskap. De pekar på vikten av tydliga ramar och goda strukturer, men också på tillit till professionen och verksamhetens egen drivkraft. Svaren visar också på ett behov av tydligare nationell styrning i frågor där det i dag råder osäkerhet – exempelvis talangutveckling. Flera kommenterar också det växande kravet på att nå nya målgrupper och bredda deltagandet. Här efterfrågas ett uppdrag som är tydligt, men genomförbart. Samtidigt finns insikten om att ordval och jämförelser i nationella styrdokument påverkar hur verksamheten uppfattas.

Synpunkter och kommentarer från nämndsordförande

De öppna svaren från nämndsordförande ger en viktig dimension till enkätresultaten – de speglar engagemang, oro och visioner i egna ord. Flera av de som svarat lyfter fram kulturskolans betydelse för jämlikhet, delaktighet och ungas rätt till kulturutövande. Samtidigt efterfrågas konkreta statliga insatser: stöd till samverkan, riktlinjer, resurser och långsiktig politik.

En återkommande synpunkt handlar om behovet av nationellt stöd som möjliggör att alla unga i kommunen ska kunna delta – oavsett var de bor eller vilka resurser deras föräldrar har. Det finns också uttryckt tacksamhet över möjligheten att bidra till en verksamhet som gör skillnad. Flera svar handlar också om kompetensförsörjning och om att lärarna i kulturskolan behöver mer stöd och möjlighet till karriärvägar.

Bland de respondenter som i enkäten varit negativa till lagstiftning eller ökat statligt engagemang har få valt att utveckla sin ståndpunkt i de öppna svaren. Det innebär att vi inte kan dra några säkra slutsatser om motiven bakom deras inställning. Däremot finns det i några av de fritextsvar som lämnats uttryckt försiktig-

het kring statlig styrning och lagreglering. En återkommande synpunkt är vikten av att värna armlängds avstånd – att politiken ska ange mål, men inte styra innehållet i verksamheten. Andra påminner om att kulturskolan i många kommuner redan har ett brett och fungerande konstnärligt utbud.

Synpunkter och kommentarer från lärare och pedagoger

Lärarnas röster i enkäten ger en inblick i vardagen i kulturskolans undervisningsrum – nära eleverna och de praktiska utmaningarna. Svaren på de öppna frågorna visar ett starkt engagemang för uppdraget, men också frustration över begränsade resurser, otydliga ramar och ett behov av statligt stöd som når hela vägen till undervisningen.

Flera lärare lyfter fram behovet av tydligare struktur och regelverk, som ger bättre förutsättningar för undervisning och samverkan med andra skolformer. Svaren visar också att lärarna efterlyser bättre extern kommunikation om kulturskolans uppdrag och betydelse, något som kan öka förståelsen och bredda deltagandet. Några uttrycker också frustration över tidigare ledarskap eller organisatoriska utmaningar som satt spår i verksamheten. Andra betonar vikten av att kulturskolan är integrerad i kommunens bredare arbete för unga, och inte ses som en separat eller "valfri" verksamhet, att Kulturskolan och skolans förutsättningar att samverka behöver utvecklas. Och även här ser vi tankar om framtida vägval och karriär i en sektor där många har flera kompetenser. Sammanfattningsvis visar lärarnas röster att de har praktisk erfarenhet och konstruktiva idéer om hur kulturskolan kan utvecklas – men också att de efterfrågar stöd, stabilitet och bättre samspel mellan nationell politik och lokal verklighet.

.....
"Kompetenshöjande insatser för chefer i aktuella uppdrag, inte bara för lärare."
.....

– Kulturskolechef

SLUTSATSER OCH FÖRSLAG

Resultaten i denna rapport visar att kulturskolan har ett starkt stöd – både inom professionen och i den kommunala politiken. Över 90 procent av chefer och pedagoger vill se en kulturskolelag som säkrar ungas tillgång till verksamheten. Öppna svar från alla grupper – chefer, lärare och nämndsordförande – visar på ett starkt engagemang för kulturskolans roll i samhället, men också på frustration över otydlighet, brist på resurser och ojämlika villkor.

Flera återkommande behov kan urskiljas:

- *Ett tydligare och gemensamt uppdrag*
- *Långsiktigt och stabilt stöd från staten*
- *Verktyg för att nå nya målgrupper*
- *Bättre samspel mellan kulturskolan och andra samhällsaktörer*

Trots kulturskolans starka ställning lokalt saknas i dag en nationell reglering som garanterar tillgång, kvalitet och likvärdighet. Resultaten i rapporten visar att det finns en bred förankring för att ta nästa steg. En lagstiftning – i form av en ramlag – kan ge kulturskolan ett erkännande i nivå med bibliotek och museer, samtidigt som det lämnar frihet åt kommunerna att forma verksamheten utifrån lokala behov. Det är dags att kulturskolan ges en tydlig plats i den nationella kulturpolitiken – för alla barns och ungas rätt till kultur.

Med ett tydligt nationellt uppdrag blir det lättare att definiera behov, utveckla relevanta utbildningsvägar och säkerställa en jämn tillgång till kvalificerad personal

över tid. Det skulle bidra till en mer robust kompetensförsörjning inom alla konstområden.

SEX FÖRSLAG FÖR ATT STÄRKA KULTURSKOLAN

1. Kulturskolelag

Kommunernas kulturskoleverksamhet skyddas inte idag av nationell reglering eller lagstiftning, vilket kan betyda att den kan prioriteras bort om exempelvis kommunens ekonomi är dålig. Detta kan skapa oacceptabla skillnader för barns möjligheter till kulturutövande. Kulturskolerådet vill därför se en lag som säkrar att kulturskolorna fortsatt kan verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att stärka ungas kulturutövande, konstnärliga uttryck och färdigheter, främja konstformernas utveckling och intresset för konstnärlig bildning och utbildning samt bidra till goda uppväxtvillkor. Lagen bör likt bibliotekslagen kräva lokala och regionala kulturskoleplaner som följs upp och visar på vilka ambitioner som finns, vilket kan öka det lokalpolitiska engagemanget för barns kulturutövande och därmed alla ungas likvärdiga tillgång till kulturskolans verksamhet.

2. Ökad dialog med politiker på lokal nivå

Kulturskolerådet ser behovet av att, tillsammans med andra aktörer som exempelvis SKR, hitta former för dialog och möten mellan kulturskoleföreträdare och

"Jag är glad över att verka i en kommun där hela nämnden står bakom kulturskolan."

— Nämndsordförande (L)

politiker på lokal och regional nivå. Detta bör göras i syfte att öka kunskapen om kulturskolornas arbete med ungas kulturutövande, utmaningar och utvecklingsbehov.

3. Stimulera översyn och revideringar

Kulturskolerådet bedömer att kommunerna regelbundet bör ta initiativ till att se över kulturskolans uppdrag och i dialog med chefer, pedagoger och unga skapa processer så att uppdraget kan förtydligas i önskvärd riktning, exempelvis genom Kulturskoleplaner. Implementering av barnkonvention som lag, barns behov, regionala och nationella mål samt andra omvärldsfaktorer kan föranleda att kulturskolans uppdrag behöver justeras eller omprövas.

4. Tydligare prioritering på unga

Kulturskolerådets vision är att alla barn och unga har likvärdiga möjligheter att utvecklas genom kulturutövande i verksamhet av hög kvalitet och tillgänglighet. Vi menar vidare att det finns goda skäl att prioritera unga, främst utifrån att det redan finns politiskt antagna mål, styrdokument och konventioner. I Kulturskolerådets rapport "Var kommer barnen in?" kan vi dock se att endast 36 procent av regionernas kulturverksamhet riktas till unga. Vad betyder det att prioritera och särskilt uppmärksamma unga inom kulturpolitiken? I tidigare nämnda rapport konstateras det att regionerna har svårt att svara på frågan om hur stor andel av resurserna som läggs på unga. Här behövs kraftfulla åtgärder och förbättrade system så att det enkelt går att följa och utvärdera ambitionerna för barn och unga. En översyn bör göras för att se hur regelverk, instruktioner och uppföljningssystem kan upprättas så att en nationell myndighet kan sammanställa detta och årligen rapportera situation och utvecklingsbehov. Kulturskolerå-

dets bedömning är att samtliga nivåer bör sträva mot att mer än hälften av resurserna riktas till unga. Det är utmärkt att barn och unga omnämns som prioriterade i olika styrdokument och konventioner, men det är av högsta vikt att också titta på utfallet och efter det prioritera utvecklingsinsatser och omprioriteringar.

5. Ökat statligt ansvar för talangutveckling

Det övergripande målet för de statliga insatserna till stöd för kulturskolan (utifrån aktuell proposition) är att främja dess möjligheter att erbjuda unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttryckssätt, liksom möjligheterna till såväl fördjupning som bredd i undervisningen med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar. Kulturskolerådet menar att det idag saknas adekvat stöd för talangutveckling och att det därför bör finnas ett statligt ansvar för talangutveckling inom olika konstområden. Regionernas ansvar för talangutveckling bör stärkas och klargöras inom kultursamverkansmodellen. Få kommuner har själva möjlighet att ta fram satsningar på talangutveckling inom alla konstformer och ett utvecklat regionalt arbete kunde stärka möjligheterna för unga som vill fördjupa sig inom en konstform. Till detta är det också nödvändigt att staten tydliggör sitt ansvar för att det finns nationella och internationella sammanhang där unga kan utvecklas.

6. Bättre förutsättningar för regioner att främja ungas kulturutövande

Statens stöd till regional kultur är reglerad via en särskild förordning; *Förordning om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet* (2010:2012).

I denna förordning omnämns biblioteksverksamhet men inte kulturskoleverksamhet. Förordningen har även utma-

.....
**"Jag är dansare och vill
nu göra en KPU. Jag hoppas
få undervisa i både skola
och kulturskola."**
.....

– Kulturskolelärare

ningar då den blandar såväl konstformer med verksamhetsformer som vilka delar av kulturlivet den omfattar. Inom film är det hela det filmkulturella området som skall främjas, men inom teater, dans och musik avgränsas stödet till professionella. Den regionala kulturen har starkt bidragit till att utveckla kulturskolornas verksamhet i vissa regioner, exempelvis inom filmområdet. Flera har dock påpekat att gällande förordning försvårar arbete med ungas kulturutövande och samarbete med kulturskolor inom alla konstområden. Via

regionerna finns det goda möjligheter att bidra till att stärka ungas möjligheter till kulturutövande och stärka infrastrukturen för lokal kulturskoleverksamhet. Det är också glädjande att kulturskolornas betydelse har fått en mer central roll i de regionala kulturplanerna. Det blir problematiskt om gällande förordning begränsar viljan att satsa på unga. Kulturskolerådet bedömer att ett stärkt regionalt arbete kan utveckla barns möjligheter till kulturutövande och stärka infrastrukturen för lokal kulturskoleverksamhet.

Avs:
Kulturskolerådet
Box 190, 101 23 Stockholm

KULTURSKOLERÅDET

